

Peremre szorult roma családok pasztorációja

2010 Máriabesnyő november 11.

Hofher József SJ

A cigányok helyzete:

Három reprezentatív felmérés: 1971; 1993; 2003

Cigány népesség az ezredfordulón:

1893	65.000
1971	270.000 – 370.000
1993	420.000
2003	520.000 – 650.000

Nyelvi megoszlás 2003:

Magyar	37,8 %
Magyar cigány	29,8 %
Oláh cigány	26,8 %
Beás cigány	4,5 %
Egyéb	1,0 %

Iskolai pályafutás:

	Roma gyerekek	Összes gyerek
Óvodába jár	42,0%	88,0%
Ált. iskolát romák közül nem fejezte be	2000/16 éves 5,0%%	2003/16 éves 36%
Középiskolába jut	Országos 73%	Roma 1/5
Érettségizik 18 évesek	54%	5
Főiskola, egyetem	Országos 40%	Roma 1%

Foglalkoztatás

Cigányok

1985	125 ezer
1989	109 ezer
1993	56 ezer

Foglalkoztatottaknak egész éven át volt munkája	71%
néhány hétre	19%
alkalmi	10%

Cigány foglalkoztatottak:

70%	segédmunkás
22%	szakmunkás
8%	fehérgalléros

Cigány háztartások jövedelmi viszonyai

Átlagos egy főre jutó havi jövedelem (2003) 20.9000,-

Háztartások 56%-ban nincs olyan személy akinek munkából származó jövedelme lenne

Alsó jövedelmű réteghez tizedéhez tartozik a cigányság 65%

Alsó jövedelműek ötödhöz 80%

Legalacsonyabb jövedelműek (alsó egy millió) 280 ezer cigány

Legszegényebb 300 ezer ember közül 40% a cigányok aránya

Cigányság települési és lakhatási körülményei

A romák lakóhelyi szegregációja (2003):

Telepen	6,0%
Teleptől távol, de nem telepen:	2,0%
Település szélén	42,0%
Település belsejében, cigány környezetben	22,0%

<u>2000 fő alatti településen lakik:</u>	Teljes népesség	Cigányok
	16,8 %	40 %
1000 fő alatti apró falvakban: (Ahol nincs orvos, gyógyszertár, óvoda, iskola)	7,8 %	20 %

Területi elhelyezkedés (2003):

Északi	30,8 %
Keleti	19,4 %
Alföldi	10,5 %
Budapest iparvidék	17,3 %
Dél-Dunántúl	18,1 %
Nyugat-Dunántúl	3,9 %

Cigányok egészségügyi helyzete (2001)

- a depressziós tünetegyüttes valamely fokozata a cigányság 75%-át érinti
- dohányzás, táplálkozási problémák, a prevenció hiánya mind okai a mortalitási adatok növekedésének
- az alultápláltság, felfeltűnően magas a cigány népesség körében
- betegség megelőzés módszereiről 43% nem tud
- leggyakoribb halálok a szív-és érrendszeri, a májbetegségek, a nőknél gyakori az agyér-betegségek, férfiaknál tüdődaganat
- a cigány nők körében gyakoribb a spontán és művi abortusz
- cigányság köréből alacsonyabb a szakrendelésre irányítottak aránya, szanatóriumi gyógykezeléseken alulreprezentáltak

Cigány népcsoport felülreprezentáltsága egyes betegségcsoportokban:

	Teljes népesség	Cigányság	Szorzó
Vakság, csökkentlátás	0,9	13,3	15,5
Vashiány anémia	0,9	13,4	14,7
Tbc	0,3	3,8	12,9
Sükettség, csökkenthallás	0,8	6,1	7,4
Asztma	1,4	9,3	6,6
Gyomorfekély	3,0	17,1	5,7
Hátgerinc betegségek	2,2	8,9	4,1

Halálozás

Cigány férfiak	12,5 évvel élnek kevesebbet
Cigány nők	11,5 évvel élnek kevesebbet

Házasság és család a cigány közösségekben

- Házasságnak nagy értéke van a cigányok minden csoportjában
- Korán kötnek házasságot – fiatalok életéből szinte „kimarad a kamaszkor”
- A lány szüzessége nagy érték
- Összeköltözéssel megtörténik a házasság (szöktetés) – egyházi, polgári házasságkötés sokszor elmarad
- Házasságban a lány a fiú házába/családjába költözik
- Anyós szerepe – bevezeti a fiatalasszonyt a feleség feladataiba
- Monogám, életre szóló házasság az ideáé.
- A család túlélése miatt a prostitúció sokszor elfogadott. Ez nem annyira morális kérdés, mint túlélési stratégia.
- Gyermekek valóban áldás
- Férfi távollétében az anya gondoskodása fontos szerepet kap
- Kifelé, a társadalom felé az asszony felépíti a férj tekintélyét
- Idős asszonyok tisztelete
- Nagycsaládhoz kapcsolódó szolidaritás – a család mindenkit fölvesz, aki hozzánk tartozik. Rokon = testvér.
- „Ott a hazám, ahol a családom!”

A mai társadalomban a családi kapcsolatok általános erodálása a cigány közösségeknél is érezhető

Cigány családok életminőségének emelése, egyenlő az asszonyok életminőségének emelésével

- Az asszonyok/lányok helye a cigány közösségben
- Háztartás vezetése
- Gyermeknevelés
- Tanulmányok

Depressziós tünet-együttes 15-24 éves roma és nem roma nők között

	roma nők	nem roma nők
Súlyos depresszió	9,3%	2,1%
Depresszió	50,0%	25,0%
Öngyilkossági kísérlet	12,1%	

Cigány családok konfliktusa az óvodával és iskolával

- rendszeretlenül látogatják az intézményt
- óvoda, iskola és az otthon közti szociális és kulturális különbség
- rossz anyagi helyzet, eszközökkel való rossz ellátás
- otthon nem érintkeznek könyvekkel
- eltérő értékrendszer
- nevelési célok, nevelési feladatok a család és intézmény esetén eltérő
- szocializációs különbségek (időbeosztás, vágyak késleltetése)
- gyerek otthon szabadabbnak érzi magát, nincs korlátozás, fegyelmezés
- bizalmatlanság, rendszeretlen kapcsolattartás szülők óvoda, iskola között
- szülők, oktatók, nevelők egymás számára idegenek
- szülők agresszív fellépése az intézményben dolgozókkal szemben
- szülők alacsony iskolai végzettsége
- pedagógusok előítélete
- pedagógus nem ismeri a cigány kultúrát, szokásokat
- fejlesztőpedagógusok hiánya
- iskola kirekesztő légköre, hátrányos megkülönböztetés
- tanár kezéből sokszor kivették a fegyelmezés eszközeit
- teljesítmény mérések elégtelen szintje
- kontraszelekció, szegregáció

Cigánypasztoráció / HHH-ás csoportok pasztorációja

„Menjetek el az egész világra, és hirdessétek az evangéliumot minden teremtménynek” (Mt.16.15)

-1945 André Barthelemy

-1988 Vándorlók és utazók Lelkigondozásának Pápai Tanácsa

-1997 Ceferino Gimenez Mallet boldoggá avatják

-2005 „Irányelvek a Cigánypasztorációhoz” – tapasztalatok összegzése

Kettős kihívás:

- 1.-A cigányság nehéz szociális helyzete
- 2.-A cigányság távoltartja magát az egyháztól. Félti önazonosságát.

Kettős veszély:

- 1.-Csak szociális szinten segítünk (karitatív, szociális intézményrendszereken keresztül, az aktuális szociálpolitikára építve)
- 2.-Szűk, vagy tág kapun keresztül az Isten Szíve Szerint Társadalom felé?

Cél: Integráció

A cigányok és nem cigányok közti teljes egység megvalósítása

Cigány spiritualitás, lelki élet (Lelkigondozói tapasztalataim)

- Cigányság Istenben hívő nép
- „Konzervatív értékek tisztelete”
- Élettel való kapcsolata „misztikus” – (ÚT – IGAZSÁG _ ÉLET)
Születés-halál misztériumának átélése – Életadás csodájának átélése
- Nem templomba járó
- Szívesen imádkozik és nyitott a kinyilatkoztatás üzenetének megismerésére
- A katekézis helye a család (imavezető, liturgikus)
- Kiemelt vallási élmények
 - a./ családi, karizmatikus istentisztelet (ének, tánc)
 - b./ zarándoklat – a közösség és az egyház életének tapasztalata
 - c./ Cursillo, Alfa kurzus
- Felelősségvállalásra való nevelés a közösségben

GRÁDUS

Lépések (a jövő felé)

Az úton járó egyház tapasztalatába integrált
szocio-pasztorációs modell

A program lényege. Egy adott kistérségben vagy mini régióban élő cigány családok integrációs törekvéseinek segítése. A többség és kisebbség közti megbékélés és közös jövő formálása. A „csak együtt lehetünk sikeresek” („legyenek mindnyájan egy”) gondolat megerősítése közösségeinkben.
Egy sajátos testi, szellemi, lelki „vagyonközösség” megteremtése.

1.-A program minden elemét, lépcsőjét átjárja a hagyományok ápolása. Nemzeti, családi és egyházi ünnepeink méltó megtartása.

2.-Három éves kötelező óvodai nevelés bevezetése.

3.-Óvodás és kisiskolás korú gyermekek szüleinek felkészítése tanköteles gyermekeik ellátására és kísérésére.

4.-Integrált iskolai oktatás bevezetése

5.-Az iskola mellett tanoda kiépítése – tehetséggondozás

6.-Az iskola utáni tanulószoba kiépítése pedellus hálózattal.

7.-Magántanulók segítése személyre szabott és egyénekre lebontott

tanterv alapján.

- 8.-A gyerekekkel egy időben a felnőtt társadalom képzése a tanulás becsületének helyreállításáért. Mindez szakmai képzés lehetőségének és a felnőttek foglalkoztatásának megteremtése mellett.
- 9.-Szakmunkás intézetekkel, középiskolákkal való szerződéskötés gyermekeink befogadására és előkészítésére.
- 10.-A régióhoz kapcsolódó középiskolai/egyetemi cigány bentlakásos kollégiumi rendszer megvalósítása. Tutor rendszer kiépítése.